

SMJERNICE

**O IZVJEŠTAJIMA KOJE INVESTICIONI FONDOVI, DRUŠTVA ZA UPRAVLJANJE
INVESTICIONIM FONDOVIMA I DRUŠTVA ZA OSIGURANJE
DOSTAVLJAJU CENTRALNOJ BANCI CRNE GORE**

Ovim smjernicama bliže se utvrđuje način popunjavanja kvartalnih izvještajnih obrazaca: „*Stanja i transakcije*”, „*Struktura kamata kamatonosnih finansijskih instrumenata*”, „*Valutna struktura bilansnih pozicija*” i „*Analitika hartija od vrijednosti*”, daju se definicije instrumenata i institucionalnih sektora, u skladu sa metodologijom Evropskog sistema računa - ESA 2010 (u daljem tekstu: ESA 2010).

IZVJEŠTAJNI OBRAZAC: „STANJA I TRANSAKCIJE”

Prilikom popunjavanja izvještajnog obrasca „*Stanja i transakcije*”, investicioni fondovi, društva za upravljanje investicionim fondovima i društva za osiguranje kao izvještajne institucije dostavljaju podatke o stanjima i transakcijama po zadatim bilansnim pozicijama, institucionalnim sektorima i ročnosti.

Prilikom popunjavanja izvještajnog obrasca „*Stanja i transakcije*” (kolone A i B), izvještajna institucija unosi podatke o tržišnoj i knjigovodstvenoj vrijednosti po zadatim bilansnim pozicijama po bruto principu, sa stanjem na kraju izvještajnog perioda, u apsolutnim iznosima. Tržišna vrijednost finansijskih instrumenta (kolona A) upisuje se za određene instrumente koji se mogu vrednovati po tržišnoj vrijednosti (hartije od vrijednosti, finansijski derivati). Knjigovodstvena vrijednost (kolona B) predstavlja knjigovodstveno stanje na kraju izvještajnog perioda u skladu sa propisanim računovodstvenim politikama koje izvještajna institucija primjenjuje. U koloni B zbir svih pozicija u aktivni mora biti jednak zbiru svih pozicija u pasivi.

Prilikom popunjavanja izvještajnog obrasca „*Stanja i transakcije*” (kolone C i D), izvještajna institucija unosi podatke o kupovini/emisiji i prodaji/otkupu (otplati) po zadatim bilansnim pozicijama, sa iznosom transakcija u toku izvještajnog perioda, u apsolutnim iznosima. Finansijske transakcije u kolonama C i D predstavljaju povećanja vrijednosti finansijskog instrumenta u aktivni ili pasivi (pozicija C) i smanjenja vrijednosti finansijskog instrumenta u aktivni ili pasivi (pozicija D). Npr. kupovina hartija od vrijednosti jeste transakcija u aktivni koja dovodi do povećanja vrijednosti finansijskog instrumenta, dok emitovanje hartija od vrijednosti dovodi do povećanja pasive finansijskog instrumenta. Sa druge strane, prodaja hartija od vrijednosti ima za rezultat smanjenje aktive finansijskog instrumenta, dok otkup hartija od vrijednosti ili otplata kredita dovodi do smanjenja pasive finansijskog instrumenta.

Obračunata kamata se prikazuje odvojeno od finansijskog instrumenta na koji se odnosi, i to u radnom listu „*Struktura kamata kamatonosnih finansijskih instrumenata*”, po zadatim sektorima.

Definicije bilansnih pozicija (instrumenata) i institucionalnih sektora se bliže određuju pod tačkama Instrumenti i Sektorska klasifikacija ovih smjernica. Za određene bilansne pozicije izvještajna institucija dostavlja analitiku prema originalnoj ročnosti zadanog instrumenta. Originalna ročnost odnosi se na tačno određeni vijek trajanja finansijskog instrumenta, prije čijeg isteka taj finansijski instrument nije moguće otkupiti ili ga je moguće otkupiti uz određenu kaznu.

IZVJEŠTAJNI OBRAZAC „STRUKTURA KAMATA KAMATONOSIH FINANSIJSKIH INSTRUMENATA”

Prilikom popunjavanja izvještajnog obrasca „*Struktura kamata kamatonosnih finansijskih instrumenata*”, investicioni fondovi, društva za upravljanje investicionim fondovima i društva za osiguranje kao izvještajne institucije dostavljaju podatke po zadatim bilansnim pozicijama za kamatonosne instrumente.

Kolona „Iznos kamate” se popunjava na način da se za iznose svih stanja i transakcija unešenih u radnom listu „*Stanja i transakcije*”, za kamatonosne instrumente, izdvaja iznos kamate koji se odnosi na taj instrument, i pripisuje pripadajućem sektoru. Zbir iznosa kamatnih potraživanja/obaveza po sektorima za određeni instrument, mora biti jednak ukupnom iznosu kamate koji se odnosi na taj instrument.

IZVJEŠTAJNI OBRAZAC „VALUTNA STRUKTURA BILANSNIH POZICIJA”

Prilikom popunjavanja izvještajnog obrasca „*Valutna struktura bilansnih pozicija*”, investicioni fondovi, društva za upravljanje investicionim fondovima i društva za osiguranje kao izvještajne institucije dostavljaju podatke o iznosima za sve instrumente po valutnoj strukturi.

Prilikom popunjavanja izvještajnog obrasca „*Valutna struktura bilansnih pozicija*”, izvještajna institucija unosi podatke o valutnoj strukturi na način da se za svaki instrument za koji postoji iznos u drugoj stranoj valuti, za sve stavke radnog lista „*Stanja i transakcije*”, prikaže na način da se izdvoji visina iznosa u eurima, dok se sve ostale valute prikazuju kumulativno, u koloni „druga strana valuta”.

IZVJEŠTAJNI OBRAZAC „ANALITIKA HARTIJA OD VRIJEDNOSTI”

Izveštajni obrazac „*Analitika hartija od vrijednosti*” sastoji se od četiri radna lista:

Radni list 1 - Analitika pozicije A0511 „Ulaganja u kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti”

Radni list 2 - Analitika pozicije A0513 „Ulaganja u dugoročne dužničke hartije od vrijednosti”

Radni list 3 - Analitika pozicije A0531 „Akcije kojima se trguje”

Radni list 4 - Analitika pozicije A0533 „Akcije kojima se ne trguje”

U izvještajnom obrascu „*Analitika hartija od vrijednosti*” prikazuju se podaci za svaku hartiju od vrijednosti po pojedinačnom ISIN broju, koja se na kraju izvještajnog perioda nalazi u aktivni izvještajne institucije.

Prilikom popunjavanja izvještajnog obrasca „*Analitika hartija od vrijednosti*” (kolone A i B) za sva četiri radna lista, izvještajna institucija unosi podatke o tržišnoj i knjigovodstvenoj vrijednosti za hartije od vrijednosti sa stanjem na kraju perioda, u apsolutnim iznosima¹.

Prilikom popunjavanja izvještajnog obrasca „*Analitika hartija od vrijednosti*” (kolone C i D) za sva četiri radna lista, izvještajna institucija unosi podatke o kupovini/emisiji i prodaji/otkupu ovih hartija od vrijednosti, sa iznosom transakcija u toku izvještajnog perioda, u apsolutnim iznosima.

Zbir tržišnih i knjigovodstvenih vrijednosti pojedinačnih prijavljenih hartija od vrijednosti u radnom listu 1 - Analitika pozicije A0511 „Ulaganja u kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti” izvještajnog obrasca „*Analitika hartija od vrijednosti*” (kolone A i B) mora biti jednak prijavljenoj tržišnoj i knjigovodstvenoj vrijednosti na instrumentu A0511 „Ulaganja u kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti” (kolone A i B) izvještajnog obrasca „*Stanja i transakcije*”.

Zbir tržišnih i knjigovodstvenih vrijednosti pojedinačnih prijavljenih hartija od vrijednosti u radnom listu 2 - Analitika pozicije A0513 „Ulaganja u dugoročne dužničke hartije od vrijednosti” izvještajnog obrasca „*Analitika hartija od vrijednosti*” (kolone A i B) mora biti jednak prijavljenoj tržišnoj i knjigovodstvenoj vrijednosti na instrumentu A0513 „Ulaganja u dugoročne dužničke hartije od vrijednosti” (kolone A i B) izvještajnog obrasca „*Stanja i transakcije*”.

¹ Izuzetak čini Radni list 4, gdje se ne unosi tržišna vrijednost.

Zbir tržišnih i knjigovodstvenih vrijednosti pojedinačnih prijavljenih hartija od vrijednosti u radnom listu 3 - Analitika pozicije A0531 „Akcije kojima se trguje“ izvještajnog obrasca „*Analitika hartija od vrijednosti*“ (kolone A i B) mora biti jednak prijavljenoj tržišnoj i knjigovodstvenoj vrijednosti na instrumentu A0531 „Akcije kojima se trguje“ (kolone A i B) izvještajnog obrasca „*Stanja i transakcije*“.

Zbir knjigovodstvenih vrijednosti pojedinačnih prijavljenih hartija od vrijednosti u radnom listu 4 - Analitika pozicije A0533 „Akcije kojima se ne trguje“ izvještajnog obrasca „*Analitika hartija od vrijednosti*“ (kolone A i B) mora biti jednak prijavljenoj knjigovodstvenoj vrijednosti na instrumentu A0533 „Akcije kojima se ne trguje“ (kolone A i B) izvještajnog obrasca „*Stanja i transakcije*“.

Ista pravila važe i za prijavljene transakcije u toku izvještajnog perioda.

INSTRUMENTI – BILANSNE POZICIJE

A) Instrumenti – bilansne pozicije koje se odnose na investicione fondove i društva za upravljanje investicionim fondovima kao izvještajne institucije

Izvještajna institucija dostavlja podatke za zadate instrumente, na način kako su definisani u izvještajnom obrascu „*Stanja i transakcije*“. U nastavku je pregled definicija instrumenata u skladu sa metodologijom ESA 2010.

Bilansne pozicije aktive sadrže sljedeće instrumente:

Aktiva

A02 Gotovina

A021 Gotovina obuhvata novčanice i kovani novac u eurima i ostalim stranim valutama, koji se drži u izvještajnoj instituciji, koji su u opticaju i opštem korišćenju za izvršavanje plaćanja.

A03 Depoziti

A031 Transakcioni depoziti su depoziti koji se na zahtjev mogu odmah konvertovati u gotovinu ili su prenosivi nalogom za plaćanje, čekom, transakcijom e-novca i sl. bez značajnog odlaganja, ograničenja ili kazni. Primjeri transakcionih depozita su transakcioni računi, depoziti po viđenju, štedni ulozi po viđenju, namjenski računi i drugi depoziti ročnosti do jednog dana i sl.

A033 Ostali depoziti obuhvataju sve ostale vrste depozita izuzev transakcionih depozita. Ostali depoziti se ne koriste za plaćanja u bilo kom trenutku i ne konvertuju u gotovinu ili transakcione depozite bez većih ograničenja ili kazni. Primjeri ostalih depozita su: oročeni depoziti, štedni depoziti, certifikati o depozitu kod kojih se ne može vršiti prenos vlasništva (nisu utrživi) i sl.

A04 Krediti

Kredit obuhvataju sredstva koja je izvještajna jedinica pozajmila dužnicima. Stavka uključuje držanje neprenosivih dužničkih hartija od vrijednosti kojima se ne može trgovati na sekundarnim tržištima, kao i subordinisani dug u obliku kredita, odnosno podređeno potraživanje od strane institucije izdavaoca, koje je moguće ostvariti samo nakon što su namirena sva potraživanja koja imaju prioritet naplate. Krediti uključuju i potraživanja po osnovu obrnutih repo poslova – po osnovu kojih izvještajna institucija kupuje hartiju od vrijednosti od druge ugovorne strane po utvrđenoj cijeni, uz obavezu da druga ugovorna strana otkupi istu ili sličnu hartiju od vrijednosti po unaprijed utvrđenoj cijeni na ugovoreni datum u budućnosti.

A041 Kratkoročni krediti obuhvataju kredite čija je originalna ročnost odnosno dospijeće unutar jedne godine.

A043 Dugoročni krediti obuhvataju kredite čija je originalna ročnost odnosno dospijeće preko jedne godine.

A05 Hartije od vrijednosti

A051 Ulaganja u dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju prenosive finansijske instrumente koji služe kao dokaz o dugu. Na ovom instrumentu je potrebno prikazati dužničke hartije od vrijednosti koje povjeriocu omogućavaju neograničeno pravo na sticanje prihoda u vidu kuponskih isplata ili utvrđeni fiksni iznos na određeni datum odnosno datume. Na ovom instrumentu se evidentira subordinisani dug u obliku dužničkih hartija od vrijednosti, odnosno podređeno potraživanje od institucije izdavaoca koje je moguće ostvariti samo nakon što su namirena sva potraživanja sa višim statusom. Na ovom instrumentu se evidentiraju i krediti koji su utrživi pod uslovom da postoji dokaz o trgovanju na sekundarnom tržištu. U dužničke hartije od vrijednosti se ne uključuju repo ugovori i neprenosive (neutržive) hartije od vrijednosti, koje se klasifikuju u kredite.

Za potrebe statistike subordinisani dug treba razvrstati s obzirom na karakter finansijskog instrumenta ili kao „kredit“ ili kao „dužničke hartije od vrijednosti“. Ako su svi oblici subordinisanog duga koje imaju izvještajne jedinice trenutno iskazani kao jedan iznos za

potrebe statistike, taj iznos treba razvrstati pod poziciju „dužničke hartije od vrijednosti“ zbog toga što se subordinisani dug pretežno sastoji od hartija od vrijednosti, a ne kredita.

Dužničke hartije od vrijednosti se prema originalnoj ročnosti klasifikuju u kratkoročne i dugoročne dužničke hartije od vrijednosti.

A0511 Ulaganja u kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju prenosive kratkoročne finansijske instrumente koji služe kao dokaz o dugu, sa rokom dospeljeća unutar jedne godine.

A0513 Ulaganja u dugoročne dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju prenosive dugoročne finansijske instrumente koji služe kao dokaz o dugu, sa rokom dospeljeća preko jedne godine.

Druga ugovorna strana za aktivne pozicije dužničkih hartija od vrijednosti se određuje prema izdavaocu tih dužničkih hartija od vrijednosti.

A053 Vlasničke hartije od vrijednosti predstavljaju finansijsku imovinu koja povjeriocima daje pravo na udio u dobiti društva, kao i udio u njihovoj neto imovini u slučaju likvidacije. Za potrebe izrade statistike finansijskih računa vlasničke hartije od vrijednosti su podijeljene na četiri instrumenta:

A0531 Akcije kojima se trguje predstavljaju vlasničke hartije od vrijednosti uvrštene na berzi, na primarnom ili sekundarnom tržištu. Ukoliko postoji kotirana cijena na berzi, to obično znači da su istaknute cijene odmah dostupne.

A0533 Akcije kojima se ne trguje predstavljaju vlasničke hartije od vrijednosti koje su izdala društva koja se ne kotiraju na berzi.

A0535 Ostali vlasnički udjeli uključuju ostale vlasničke udjele koji obuhvataju sve oblike vlasničkih udjela osim onih koji su obuhvaćeni kategorijom akcija kojima se trguje na berzi, i akcija kojima se ne trguje na berzi (npr. udjeli u ortačkom društvu, komanditnom društvu ili društvu sa ograničenom odgovornošću).

A0537 Udjeli/akcije u investicionim fondovima obuhvataju držanje akcija ili udjela koje izdaju investicioni fondovi.

A06 Finansijski derivati

A061 Finansijski derivati su finansijski instrumenti povezani sa specifičnim finansijskim instrumentom, pokazateljem ili robom, preko kojih se na finansijskim tržištima može trgovati specifičnim finansijskim rizicima. Finansijski derivati uključuju opcije, ugovore o razmjeni (svop ugovore), terminske ugovore – forvarde i fjučerse i varante, definisane Smjernicama o izvještavanju za potrebe monetarne i finansijske statistike.

A07 Ostala nefinansijska imovina

A071 Ostala nefinansijska imovina obuhvata materijalnu i nematerijalnu imovinu izvještajne institucije, osim finansijske imovine. Na ovom instrumentu se prikazuje imovina izvještajne institucije kao što su stambene zgrade i ostali objekti, postrojenja i oprema, kao i intelektualna svojina kao što su patenti, koncesije, softveri i ostala nematerijalna imovina.

A08 Ostala aktiva

A081 Dati avansi obuhvataju potraživanja koja nastaju kada plaćanje roba ili usluga nije izvršeno u isto vrijeme kada i prenos vlasništva nad robom ili uslugom, odnosno obuhvataju unaprijed isplaćena sredstva za nabavku robe ili usluge.

A082 Ostala potraživanja obuhvataju sva nepomenuta potraživanja koja izvještajna institucija ima, a koja mogu nastati zbog vremenskih razlika između obavljene transakcije i plaćanja, kao što su odložena poreska sredstva, aktivna vremenska razgraničenja i ostala nepomenuta potraživanja.

A09 Preplate premija osiguranja

A091 Preplate premija osiguranja su dio tehničke rezerve koji se odnosi na dio polise osiguranja koji je plaćen, a još uvijek nije zarađen.

Bilansne pozicije pasive sadrže sljedeće instrumente:

Pasiva

P03 Krediti

Kredit se odnose na finansijske obaveze izvještajne institucije po osnovu primljenih kredita. U ovaj instrument uključuju se i krediti po osnovu repo ugovora definisanih Smjernicama o izvještavanju za potrebe monetarne i finansijske statistike.

Kreditni se klasifikuju prema originalnoj ročnosti na kratkoročne i dugoročne kredite.

P031 Kratkoročni krediti obuhvataju kredite čija je originalna ročnost odnosno dospijeće unutar jedne godine.

P033 Dugoročni krediti obuhvataju kredite čija je originalna ročnost odnosno dospijeće preko jedne godine.

P04 Emitovane hartije od vrijednosti

Emitovane dužničke hartije od vrijednosti predstavljaju finansijske obaveze izvještajne institucije po osnovu emitovanih dužničkih hartija od vrijednosti. Klasifikuju se prema originalnoj ročnosti na kratkoročne i dugoročne dužničke hartije od vrijednosti.

P041 Emitovane kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju dužničke hartije od vrijednosti koje je emitovala izvještajna institucija, sa rokom dospijeća do godinu dana.

P043 Emitovane dugoročne dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju dužničke hartije od vrijednosti koje je emitovala izvještajna institucija, sa rokom dospijeća preko godinu dana.

Klasifikacija druge ugovorne strane vrši se prema imaoocu dužničke hartije od vrijednosti na osnovu podataka sa kojima izvještajna institucija raspolaže. Izvještajna institucija upisuje sebe kao drugu ugovornu stranu, jedino u slučaju kada kupi svoje dužničke hartije od vrijednosti.

P05 Finansijski derivati

P051 Finansijski derivati obuhvataju derivatne finansijske obaveze izvještajne institucije definisane Smjernicama o izvještavanju za potrebe monetarne i finansijske statistike.

P07 Ostala pasiva

P071 Primljeni avansi - obuhvataju unaprijed primljena sredstva za određenu robu ili uslugu.

P072 Ostale obaveze se odnose na sve ostale nepomenute obaveze kao što su obaveze po osnovu troškova poslovanja, pasivna vremenska razgraničenja, odložene poreske obaveze, obaveze po osnovu zarada i sve ostale nepomenute obaveze.

P08 Neto imovina investicionog fonda

P081 Neto imovina investicionog fonda predstavlja ukupan kapital izvještajne institucije.

B) Instrumenti – bilansne pozicije koje se odnose na društva za osiguranje kao izvještajne institucije

Izvještajna institucija dostavlja podatke za zadate instrumente, na način kako su definisani u izvještajnom obrascu „Stanja i transakcije”. U nastavku je pregled definicija instrumenata u skladu sa metodologijom ESA 2010.

Bilansne pozicije aktive sadrže sljedeće instrumente:

Aktiva

A02 Gotovina

A021 Gotovina obuhvata novčanice i kovani novac u eurima i ostalim stranim valutama, koji se drži u izvještajnoj instituciji, koji su u opticaju i opštem korišćenju za izvršavanje plaćanja.

A03 Depoziti

A031 Transakcioni depoziti su depoziti koji se na zahtjev mogu odmah konvertovati u gotovinu ili su prenosivi nalogom za plaćanje, čekom, transakcijom e-novca i sl. bez značajnog odlaganja, ograničenja ili kazni. Primjeri transakcionih depozita su transakcioni računi, depoziti po viđenju, štedni ulozi po viđenju, namjenski računi i drugi depoziti ročnosti do jednog dana i sl.

A033 Ostali depoziti obuhvataju sve ostale vrste depozita izuzev transakcionih depozita. Ostali depoziti se ne koriste za plaćanja u bilo kom trenutku i ne konvertuju u gotovinu ili transakcione depozite bez većih ograničenja ili kazni. Primjeri ostalih depozita su: oročeni depoziti, štedni depoziti, certifikati o depozitu kod kojih se ne može vršiti prenos vlasništva (nisu utrživi) i sl.

A04 Krediti

Kredit obuhvataju sredstva koja je izvještajna jedinica pozajmila dužnicima. Stavka uključuje držanje neprenosivih dužničkih hartija od vrijednosti kojima se ne može trgovati na sekundarnim tržištima, kao i subordinisani dug u obliku kredita, odnosno podređeno potraživanje od strane institucije izdavaoca, koje je moguće ostvariti samo nakon što su namirena sva potraživanja koja imaju prioritet naplate. Krediti uključuju i potraživanja po osnovu obrnutih repo poslova – po osnovu kojih izvještajna institucija kupuje hartiju od vrijednosti od druge ugovorne strane po utvrđenoj cijeni, uz obavezu da druga ugovorna strana otkupi istu ili sličnu hartiju od vrijednosti po unaprijed utvrđenoj cijeni na ugovoreni datum u budućnosti.

A041 Kratkoročni krediti obuhvataju kredite čija je originalna ročnost odnosno dospijeće unutar jedne godine.

A043 Dugoročni krediti obuhvataju kredite čija je originalna ročnost odnosno dospijeće preko jedne godine.

A05 Hartije od vrijednosti

A051 Ulaganja u dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju prenosive finansijske instrumente koji služe kao dokaz o dugu. Na ovom instrumentu je potrebno prikazati dužničke hartije od vrijednosti koje povjeriocu omogućavaju neograničeno pravo na sticanje prihoda u vidu kuponskih isplata ili utvrđeni fiksni iznos na određeni datum odnosno datume. Na ovom instrumentu se evidentira subordinisani dug u obliku dužničkih hartija od vrijednosti, odnosno podređeno potraživanje od institucije izdavaoca koje je moguće ostvariti samo nakon što su namirena sva potraživanja sa višim statusom. Na ovom instrumentu se evidentiraju i krediti koji su utrživi pod uslovom da postoji dokaz o trgovanju na sekundarnom tržištu. U dužničke hartije od vrijednosti se ne uključuju repo ugovori i neprenosive (neutržive) hartije od vrijednosti, koje se klasifikuju u kredite.

Za potrebe statistike subordinisani dug treba razvrstati s obzirom na karakter finansijskog instrumenta ili kao „kredit“ ili kao „dužničke hartije od vrijednosti“. Ako su svi oblici subordinisanog duga koje imaju izvještajne jedinice trenutno iskazani kao jedan iznos za potrebe statistike, taj iznos treba razvrstati pod poziciju „dužničke hartije od vrijednosti“ zbog toga što se subordinisani dug pretežno sastoji od hartija od vrijednosti, a ne kredita.

Dužničke hartije od vrijednosti se prema originalnoj ročnosti klasifikuju u kratkoročne i dugoročne dužničke hartije od vrijednosti.

A0511 Ulaganja u kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju prenosive kratkoročne finansijske instrumente koji služe kao dokaz o dugu, sa rokom dospjeća unutar jedne godine.

A0513 Ulaganja u dugoročne dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju prenosive dugoročne finansijske instrumente koji služe kao dokaz o dugu, sa rokom dospjeća preko jedne godine.

Druga ugovorna strana za aktivne pozicije dužničkih hartija od vrijednosti se određuje prema izdavaocu tih dužničkih hartija od vrijednosti.

A053 Vlasničke hartije od vrijednosti predstavljaju finansijsku imovinu koja povjeriocima daje pravo na udio u dobiti društva, kao i udio u njihovoj neto imovini u slučaju likvidacije. Za potrebe izrade statistike finansijskih računa vlasničke hartije od vrijednosti su podijeljene na četiri instrumenta:

A0531 Akcije kojima se trguje predstavljaju vlasničke hartije od vrijednosti uvrštene na berzi, na primarnom ili sekundarnom tržištu. Ukoliko postoji kotirana cijena na berzi, to obično znači da su istaknute cijene odmah dostupne.

A0533 Akcije kojima se ne trguje predstavljaju vlasničke hartije od vrijednosti koje su izdala društva koja se ne kotiraju na berzi.

A0535 Ostali vlasnički udjeli uključuju ostale vlasničke udjele koji obuhvataju sve oblike vlasničkih udjela osim onih koji su obuhvaćeni kategorijom akcija kojima se trguje na berzi, i akcija kojima se ne trguje na berzi (npr. udjeli u ortačkom društvu, komanditnom društvu ili društvu sa ograničenom odgovornošću).

A0537 Udjeli/akcije u investicionim fondovima obuhvataju držanje akcija ili udjela koje izdaju investicioni fondovi.

A06 Finansijski derivati

A061 Finansijski derivati su finansijski instrumenti povezani sa specifičnim finansijskim instrumentom, pokazateljem ili robom, preko kojih se na finansijskim tržištima može trgovati specifičnim finansijskim rizicima. Finansijski derivati uključuju opcije, ugovore o razmjeni (svop ugovore), terminske ugovore – forvarde i fjučerse i varante definisane Smjernicama o izvještavanju za potrebe monetarne i finansijske statistike.

A07 Ostala nefinancijska imovina

A071 Ostala nefinancijska imovina obuhvata materijalnu i nematerijalnu imovinu izvještajne institucije, osim financijske imovine. Na ovom instrumentu se prikazuje imovina izvještajne institucije kao što su stambene zgrade i ostali objekti, postrojenja i oprema, kao i intelektualna svojina kao što su patenti, koncesije, softveri i ostala nematerijalna imovina.

A08 Ostala aktiva

A081 Dati avansi obuhvataju financijska potraživanja koja nastaju usljed odobravanja odloženog plaćanja fizičkim i pravnim licima ili avansa koje su društva dala, odnosno nastaju kada plaćanje roba ili usluga nije izvršeno u isto vrijeme kada i prenos vlasništva nad robom ili uslugom.

A082 Ostala potraživanja obuhvataju sva nepomenuta potraživanja koje izvještajna institucija ima, a koja mogu nastati zbog vremenskih razlika između obavljene transakcije i plaćanja, kao što su odložena poreska sredstva, aktivna vremenska razgraničenja i ostala nepomenuta potraživanja.

A09 Preplate premija osiguranja

A091 Preplate premija osiguranja dio tehničke rezerve koji se odnosi na dio polise osiguranja koji je plaćen, a još uvijek nije zarađen.

A10 Udio reosiguranja u tehničkim rezervama

A101 Udio reosiguranja u tehničkim rezervama odnosi se na dio tehničkih rezervi koji se odnosi na preuzimanje obaveze od strane reosiguravača da će, u slučaju nastupanja osiguranog slučaja koji je preuzeo u reosiguranje, preuzeti na sebe dio rizika ili cjelokupni rizik koji je reosiguran, s tim što osiguravač ustupa reosiguravaču dio premije srazmjern dijelu preuzetog rizika.

Bilansne pozicije pasive sadrže sljedeće instrumente:

Pasiva

P03 Krediti

Kredit se odnose na finansijske obaveze izvještajne institucije po osnovu primljenih kredita. U ovaj instrument uključuju se i krediti po osnovu repo ugovora definisanih smjernicama o izvještavanju za potrebe monetarne i finansijske statistike.

Kredit se klasifikuju prema originalnoj ročnosti na kratkoročne i dugoročne kredite.

P031 Kratkoročni kredit obuhvataju kredite čija je originalna ročnost odnosno dospeljeće unutar jedne godine.

P033 Dugoročni kredit obuhvataju kredite čija je originalna ročnost odnosno dospeljeće preko jedne godine.

P04 Emitovane hartije od vrijednosti

P041 Emitovane kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju dužničke hartije od vrijednosti koje je emitovala izvještajna institucija, sa rokom dospeljeća do godinu dana.

P043 - Emitovane dugoročne dužničke hartije od vrijednosti obuhvataju dužničke hartije od vrijednosti koje je emitovala izvještajna institucija, sa rokom dospeljeća preko godinu dana.

Klasifikacija druge ugovorne strane vrši se prema imaocu dužničke hartije od vrijednosti na osnovu podataka sa kojima izvještajna institucija raspolaže. Izvještajna institucija upisuje sebe kao drugu ugovornu stranu, jedino u slučaju kada kupi svoje dužničke hartije od vrijednosti.

P05 Finansijski derivati

P051 Finansijski derivati obuhvataju derivatne finansijske obaveze izvještajne institucije definisane smjernicama o izvještavanju za potrebe monetarne i finansijske statistike.

P06 Tehničke rezerve osiguranja

P061 Rezerve životnog osiguranja stanovništva podrazumijevaju finansijska potraživanja koja korisniku osiguranja po isteku polise omogućavaju isplatu naknade, odnosno kompenzacije koje se isplaćuju nakon smrti nosioca osiguranja njegovim korisnicima.

P062 Ostale tehničke rezerve osiguranja predstavljaju sve ostale rezerve osim rezervi životnog osiguranja. Prema ESA 2010 metodologiji, tu spadaju tehničke rezerve neživotnog osiguranja koje se odnose na potraživanja koja osiguravajuće društvo ostvaruje kroz polise neživotnog osiguranja koje počivaju na nezarađenim premijama i nastalim potraživanjima, a odnose se na nesreće, požare, bolesti, putna osiguranja i slično, i penziona prava koja obuhvataju sva finansijska potraživanja bivših zaposlenih.

P07 Ostala pasiva

P071 Primljeni avansi obuhvataju unaprijed primljena sredstva za određenu robu ili uslugu.

P072 Ostale obaveze se odnose na sve ostale obaveze koje nastaju zbog razlika između obavljene transakcije i plaćanja, kao što su obaveze po osnovu troškova poslovanja, pasivna vremenska razgraničenja, odložene poreske obaveze, obaveze po osnovu zarada i sve ostale nepomenute obaveze.

P08 Ukupan kapital

P081 Ukupni kapital društava za osiguranje predstavlja ukupan kapital izvještajne institucije u koji spadaju osnovni kapital i rezerve.

SEKTORSKA KLASIFIKACIJA

Prema ovim smjernicama, analitika bilansnih pozicija aktive i pasive je propisana na način da definiše vezu izvještajne institucije i druge ugovorne strane (zadatih sektora) po odabranim instrumentima, a u skladu sa definicijama druge ugovorne strane (zadatih sektora) prema metodologiji ESA 2010. Primjera radi, instrument A031 Transakcioni depozit predstavlja sredstva izvještajne institucije kod društava koja primaju depozite izuzev centralne banke (banaka). Agregacija institucionalnih jedinica po zadatim sektorima koji označavaju drugu ugovornu stranu vrši se na osnovu liste institucionalnih jedinica koju izvještajna institucija dobija od Centralne banke, a koja se po potrebi ažurira.

U nastavku su date definicije zadatih sektora u skladu sa metodologijom ESA 2010.

S11 NEFINANSIJSKI SEKTOR

Nefinansijski sektor sastoji se od institucionalnih jedinica koje su nezavisni pravni subjekti i tržišni proizvođači i čija je glavna aktivnost proizvodnja roba i nefinansijskih usluga. Takođe uključuje i nefinansijska kvazi društva.

S12 FINANSIJSKI SEKTOR

Finansijski sektor sastoji se od institucionalnih jedinica koje su nezavisni pravni subjekti i tržišni proizvođači i čija je glavna aktivnost proizvodnja finansijskih usluga. Takve institucionalne jedinice obuhvataju sva društva i kvazi društva koja se prvenstveno bave finansijskim posredovanjem i/ili pomoćnim finansijskim aktivnostima. Takođe su uključene institucionalne jedinice koje pružaju finansijske usluge, ako se većinom njihove aktive ili pasive ne trguje na otvorenim tržištima.

Finansijski sektor se dijeli na sljedeće podsektore:

S121 Centralna banka

S122 Društva koja primaju depozite osim centralne banke

S123 Novčani fondovi

S124 Nenovčani investicioni fondovi

S125 Ostali finansijski posrednici, osim društava za osiguranje i penzionih fondova

S126 Pomoćne finansijske institucije

S127 Sopstvene finansijske institucije i kreditori

S128 Društva za osiguranje

S129 Penzioni fondovi.

Monetarne finansijske institucije (S121+S122+S123) sastoje se od svih institucionalnih jedinica uključenih u podsektore centralne banke (S121), društava koja primaju depozite osim centralne banke (S122) i novčanih fondova (S123).

Ostale monetarne finansijske institucije (S122+S123) sastoje se od onih finansijskih posrednika preko kojih se učinci monetarne politike centralne banke (S121) prenose na druge subjekte u privredi. To su društva koja primaju depozite osim centralne banke (S122) i novčani fondovi (S123).

S121 Centralna banka obuhvata subjekte čija je glavna funkcija emisija primarnog novca, održavanje deviznih kurseva i/ili držanje međunarodnih rezervi zemlje.

S122 Društva koja primaju depozite osim centralne banke obuhvataju sva finansijska i kvazi društva, osim onih razvrstanih u podsektore centralne banke i novčanih fondova, koje prvenstveno obavljaju finansijsko posredovanje i čije se poslovanje sastoji od primanja depozita i/ili instrumenata sličnih depozitima od svih institucionalnih jedinica, kao i odobravanja kredita i/ili ulaganje u hartije od vrijednosti.

S123 Novčani fondovi obuhvataju fondove čije se poslovanje sastoji od izdavanja akcija ili jedinica u investicionim fondovima, kao bliskih supstituta depozita institucionalnih jedinica za sopstveni račun, ulaganje prvenstveno u akcije/jedinice novčanih fondova, kratkoročne hartije od vrijednosti i/ili depozite.

S124 Nenovčani investicioni fondovi obuhvataju fondove čije se poslovanje sastoji od izdavanja akcija ili jedinica koje nisu bliski supstituti depozita institucionalnih jedinica i za sopstveni račun ulažu prvenstveno u finansijsku aktivu, osim kratkoročne finansijske aktive, kao i u nefinansijsku aktivu (obično nekretnine).

S125 Ostali finansijski posrednici, osim društava za osiguranje i penzionih fondova sastoje se od svih finansijskih društava i kvazi društava koja prvenstveno obavljaju finansijsko posredovanje preuzimanjem obaveza u oblicima koji nisu gotovina, depoziti ili akcije investicionih fondova. Ovaj podsektor obuhvata finansijske posrednike koji se bave poslovima sekjuritizacije, dilere hartijama od vrijednosti i derivatima, kao i finansijska društva koja se bave kreditiranjem uključuju finansijske posrednike koji se bave finansijskim lizingom, faktoringom i pružanjem usluga ličnog ili komercijalnog finansiranja.

S126 Pomoćne finansijske institucije sastoje se od svih finansijskih i kvazi društava koja prvenstveno obavljaju djelatnosti usko povezane sa finansijskim posredovanjem, ali koja sama po sebi nisu finansijski posrednici. U ovaj podsektor razvrstavaju se:

- a) Posrednici u osiguranju, upravnici pri spašavanju i havarijama, konsultanti na području osiguranja i penzija;
- b) Kreditni brokери i brokери hartijama od vrijednosti, savjetnici za ulaganja, itd;
- c) Društva koja upravljaju emisijom hartija od vrijednosti;
- d) Društva čija je glavna funkcija davanje garancija, na osnovu prenosa mjenica i sličnih instrumenata;
- e) Društva koja uređuju derivativne i hedž instrumente, kao što su svopovi, opcije i fjučersi (bez njihovog emitovanja);
- f) Društva koja obezbjeđuju infrastrukturu za finansijska tržišta;
- g) Centralna nadzorna tijela finansijskih posrednika i finansijskih tržišta, ako su u pitanju odvojene institucionalne jedinice;
- h) Društva za upravljanje penzionim i investicionim fondovima;
- i) Društva koja pružaju razmjenu akcija i osiguranja;
- j) Nefitne ustanove priznate kao nezavisni pravni subjekti koje pružaju usluge finansijskim društvima, ali ne obavljaju poslove finansijskog posredovanja;
- k) Platne institucije;
- l) Sva sjedišta društava čiji su subsidijari u potpunosti ili većinom finansijska društva.

S127 Sopstvene finansijske institucije i kreditori sastoje se od svih finansijskih društava ili kvazi društava koja ne vrše finansijsko posredovanje, niti pružaju pomoćne finansijske usluge, i kod kojih većina njihove aktive ili pasive nije predmet transakcija na otvorenim tržištima. U ovaj podsektor razvrstavaju se:

- a) Jedinice kao pravni subjekti kao što su fondacije, ostavština, računi agencija ili društva koja postoje samo na papiru;
- b) Holding društva koja imaju kontrolni nivo učešća u imovini grupacije društva kćeri i čija je glavna aktivnost posjedovanje grupacije bez pružanja bilo kakvih daljih usluga društvima u kojima su ti vlasnički udjeli, tj. ne upravljaju drugim jedinicama;
- c) Subjekti posebne namjene koji se kvalifikuju kao institucionalne jedinice i skupljaju sredstva na otvorenim tržištima radi njihovog korišćenja od strane društva majke;
- d) Državni fondovi posebne namjene, poznati kao državni fondovi bogatstva, ako se kvalifikuju kao finansijska društva;
- e) Jedinice koje različitim klijentima pružaju finansijske usluge isključivo sopstvenim sredstvima ili sredstvima sponzora i preuzimaju finansijski rizik neisplate duga (zajmodavci, društva koja pozajmljuju studentima ili za spoljnu trgovinu iz sredstava dobijenih od sponzora poput državne jedinice ili neprofitne ustanove te zalagaonice koje se većinom bave pozajmljivanjem).

S128 Društva za osiguranje sastoje se od svih finansijskih i kvazi društava koja se prvenstveno bave finansijskim posredovanjem kao posljedica udruživanja rizika, uglavnom u obliku direktnog osiguranja ili reosiguranja.

S129 Penzioni fondovi sastoje se od svih finansijskih i kvazi društava koja prvenstveno obavljaju poslove finansijskog posredovanja kao rezultat udruživanja socijalnih rizika i potreba osiguranika (socijalno osiguranje). Penzioni fondovi kao oblici socijalnog osiguranja osiguravaju dohodak u penziji, kao i penzije nakon smrti ili invalidnosti.

S13 OPŠTA DRŽAVA

Sektor opšte države sastoji se od institucionalnih jedinica koje su netržišni proizvođači čija je proizvodnja namijenjena individualnoj i zajedničkoj potrošnji, a koje se finansiraju obavezanim plaćanjima jedinica koje pripadaju drugim sektorima, kao i institucionalnih jedinica koje prvenstveno sprovode preraspodjelu nacionalnog dohotka i bogatstva.

Sektor opšte države dijeli se na tri podsektora:

S1311 Centralna vlada uključuje sve državne upravne jedinice i ostale centralne agencije čija se nadležnost odnosi na cijelo ekonomsko područje, osim upravljanja fondovima za socijalno osiguranje.

S1313 Lokalna vlada uključuje one vrste javne uprave čija se nadležnost ograničava samo na lokalni dio ekonomskog područja, osim lokalnih agencija fondova za socijalno osiguranje.

S1314 Fondovi za socijalno osiguranje uključuju centralne i lokalne institucionalne jedinice čija se glavna aktivnost sastoji od pružanja socijalnih naknada i koji zadovoljavaju sljedeća dva kriterijuma:

- Po zakonu ili po propisima određeni skup stanovništva obavezan je plaćati doprinose;
- Opšta država je odgovorna za upravljanje institucijama u pogledu određivanja ili odobravanja doprinosa i naknada, nezavisno od svoje uloge nadzornog tijela ili poslodavca.

S14 SEKTOR STANOVNIŠTVA

Sektor stanovništva sastoji se od pojedinaca ili grupa pojedinaca kao potrošača i preduzetnika koji proizvode tržišne robe i nefinansijske i finansijske usluge (tržišni proizvođači), pod uslovom da robu i usluge ne proizvode zasebni subjekti koji se tretiraju kao kvazi društva.

S15 NEPROFITNE INSTITUCIJE KOJE PRUŽAJU USLUGE STANOVNIŠTVU (NPISH)

Neprofitne institucije koje pružaju usluge stanovništvu sastoje se od neprofitnih jedinica koje su zasebni pravni subjekti, koje pružaju usluge stanovništvu i koje su privatni netržišni proizvođači. Njihovi glavni izvori su dobrovoljni prilozi stanovništva u gotovini ili u naturi u njihovoj ulozi potrošača, uplate sredstava opšte države i vlasnički dohoci. Ako takve ustanove nisu jako značajne, onda su uključene u sektor stanovništva, jer se njihove transakcije ne razlikuju od jedinica u tom sektoru.

U sektor 15 su uključene sljedeće jedinice: sindikati, naučna ili stručna udruženja, udruženja potrošača, političke stranke, crkve ili vjerske zajednice (uključujući i one koje finansira, ali ne nadzire država), društveni, kulturni rekreativni i sportski klubovi; dobrotvorna društva, organizacije za pružanje podrške i pomoći finansirane dobrovoljnim transferima u novcu ili u naturi ostalih institucionalnih jedinica. Uključuje dobrotvorna društva, organizacije za pružanje podrške ili pomoći koje pružaju usluge nerezidentnim jedinicama.

S2 NEREZIDENTI

U ovom sektoru se evidentiraju sve transakcije i ostali tokovi nefinansijskih i finansijskih društava, neprofitnih ustanova, sektora stanovništva i opšte države sa nerezidentnim institucionalnim jedinicama te ostale ekonomske veze između rezidenata i nerezidenata, npr. potraživanja rezidenata prema nerezidentima.

Izvještajna institucija je dužna vršiti klasifikaciju nerezidenata u skladu sa definicijom nerezidenata datoj u Zakonu o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom („Službeni list RCG”, br. 45/05 i „Službeni list CG”, br. 62/08, 40/11, 62/13 i 70/17).